

TRI SVETY

Duševný svet

k meditácii č. 310

Dôležitý rozdiel medzi duševnými a fyzickými procesmi možno vyjadriť tak, že vzájomné pôsobenie duševných procesov charakterizujeme ako oveľa vnútornejšie. Vo fyzickom priestore platí napríklad zákon „nárazu“. Ak sa pohybujúca sa guľa zo slonovej kosti zrazí s guľou, ktorá je v pokoji, tá druhá sa bude pohybovať ďalej v smere, ktorý je možné vypočítať na základe pohybu a pružnosti tej prvej. V priestore duše závisí vzájomné pôsobenie dvoch útvarov, ktoré sa stretnú, od ich vnútorných vlastností. Ak sú spriaznené, vzájomne sa prenikajú, akoby spolu zrástli alebo sa vzájomne pretkali. Ak si ich podstaty odporujú, odpudia sa.

Napríklad v telesnom priestore existujú určité zákony pre videnie. Vzdialené predmety človek vidí perspektívou ako zmenšené. Ak sa pozeráme na alej, tak podľa zákonov perspektívy sa zdá, že vzdialené stromy stoja v menších odstupoch, než blízke. No v duševnom priestore sa pozorujúcemu javí všetko, blízko i vzdialene stojace, v odstupoch, ktoré zaujímajú objekty podľa svojej vnútornej prirodzenosti. Toto je samozrejme zdrojom najrozmanitejších omylov pre toho, kto vstupuje do priestoru duše, no snaží sa zvládnuť ho pomocou pravidiel, ktoré si so sebou prináša z fyzického sveta.

Jednou z prvých vecí, ktoré si človek musí osvojiť, aby sa orientoval v duševnom svete, je rozlišovať medzi rôznymi typmi jeho útvarov podobným spôsobom, ako vo fyzickom svete rozlišuje pevné, tekuté a vzdušné alebo plynné telesá. Aby to dosiahol, musí poznať dve základné sily, ktoré sú tu obzvlášť dôležité. Dajú sa nazvať sympatia a antipatia. Spôsob, akým tieto základné sily pôsobia v duševnej štruktúre, určuje jej povahu. Sympatiu treba opísať ako silu, ktorou duševný útvar priťahuje ostatné, snaží sa s nimi splynúť a uplatňuje s nimi svoju spriaznenosť. Oproti tomu antipatia je sila, ktorou sa duševné formy navzájom odpudzujú a vylučujú, ktorou presadzujú svoju osobitosť. Miera, v akej sú tieto základné sily prítomné v štruktúre duše, určuje úlohu, ktorú zohráva v duševnom svete. Najskôr musíme rozlišovať tri typy duševných formácií v závislosti od účinku sympatie a antipatie v nich. A tieto druhy sa od seba líšia tým, že sympatia a antipatia v nich stoja vo veľmi špecifických vzájomných vzťahoch. Vo všetkých troch sú prítomné obe základné sily.

Zoberme si najskôr útvar prvého druhu. Priťahuje ostatné útvary vo svojom okolí vďaka sympatii, ktorá v ňom prebýva. Ale okrem tejto sympatie v ňom existuje aj antipatia, ktorou

odpuďzuje to, čo je v jeho okolí. Pre vonkajší svet sa takáto štruktúra bude javiť, akoby bola vybavená iba silami antipatie. Tak to však nie je. Je v nej aj sympatia aj antipatia. Ibaže tá druhá prevažuje. Takéto útvary hrajú v duševnom priestore sebeckú úlohu. Mnohé vo svojom okolí od seba odpuďzujú a len málo k sebe láskyplne priťahujú. Preto sa v duševnom priestore pohybujú ako nepremennivé formy. Silou svojej sympatie, ktorá v nich je, sa javia ako chtivé. Chtivosť sa zároveň prejavuje ako nenásytná, akoby sa nedala uspokojiť, pretože prevládajúca antipatia odpuďzuje tak veľa z toho, čo prichádza, že nemôže nastať uspokojenie. Ak by sme chceli tieto duševné útvary prirovnať k niečomu vo fyzickom svete, mohli by sme povedať: Zodpovedajú pevným fyzickým telesám. Túto oblasť duševnej substanciality by sme mohli nazvať „páľavou žiadostivosti.“

To, čo sa z tejto vášnivosti primieša do duší zvierat a ľudí, určuje v nich to, čo nazývame nižšie zmyslové pudy, sebecké inštinkty prebývajúce v ich dušiach.

[meditácia č. 310](#) < späť

[predošlá časť textu](#) < späť --- ďalej > [pokračovanie textu](#)

celý text: Rudolf Steiner - Teozofia, TRI SVETY, I. [Duševný svet](#) - celá kapitola